

Kentsk tärna i Blekinge 1996-2006

Sammanställning av 10 års övervakning

Rapport, år och nr: 2006/14
Rapportnamn: Kentsk tärna i Blekinge 1996-2006 – sammanställning av 10 års inventering.
Programområde: Kust och hav
Delprogram: Artövervakning - kustfåglar
Utgivare: Länsstyrelsen Blekinge län, 371 86 Karlskrona.
Hemsida: www.k.lst.se (Rapporten finns endast i digitalt format och kan hämtas/beställas via hemsidan)
Dnr: 502-652-06
Författare: Rolf Larsson, Karlskronas ornitologiska klubb.
Kontaktperson: Therese Asp, Länsstyrelsen i Blekinge län
Foto/Omslag: Tony Svensson, KOK
Layout och textredigering: Therese Asp, Länsstyrelsen i Blekinge Län
ISSN: 1651-8527

© Länsstyrelsen Blekinge län

Förord

Länsstyrelsen bär ansvar för den regionala miljöövervakningen i länet. Denna rapport ingår som en del i arbetet med att följa tillståndet och förändringar i miljön. Övervakningen av kentsk tärna ingår i programområdet *Kust och hav* inom delprogrammet *Artövervakning – kustfåglar*.

Sedan 1962 har personal från Torhamns och Utklippans fågelstationer försökt lokalisera alla kolonier av kentska tärnor i Blekinge. Arten är rödlistad och övervakning av kentsk tärna ingår sedan 1996 som en del av det regionala miljöövervakningsprogrammet i Blekinge. Inventeringar längs Blekinges kust och skärgård utförs årligen av Karlskrona Ornitologiska Klubb inom ramen för ”Projekt Kentsk tärna”. Syftet med projektet är att övervaka arten genom att inventera beståndet i Blekinge, dokumentera och beskriva boplatserna, fastställa häckningsframgång och samhäckning med andra arter samt försöka klargöra vilken typ av miljö som föredras.

Undersökningarna har genomförts av Lars Möllersten under åren 1996 – 1999 och från 2000 utförs den årliga inventeringen av Ivar Tägtström, Karlskrona Ornitologiska Klubb. Rolf Larsson, KOK, har sammanställt resultatet av undersökningarna för åren 1996-2006. Författarna svarar själva för de bedömningar och slutsatser som framförs i rapporten och kan ej åberopas som länsstyrelsens ställningstagande.

Den slutliga rapporten har redigerats av Therese Asp, Länsstyrelsen i Blekinge Län.

Arbetet har utförts på ideell basis men till viss del finansierats med medel för regional miljöövervakning från Naturvårdsverket.

Till dem som har deltagit i projektet framförs härmed ett varmt tack.

Lars Bengtsson
Avdelningsdirektör

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
Bakgrund	7
Populationshistorik	8
Inventeringsområde	9
Häckningsbiotop	9
Inventeringsmetod	9
Kolonier i Blekinge	9
Häckningsframgång	12
Beståndsutveckling i Europa – en negativ trend	13
Orsaker till tillbakagången	14
Ringmärkning och flyttning	15
Överlevnad	16
Åtgärder för att förbättra situationen	16
Litteratur	17
Bilaga 1	1
Tidigare rapporter i serien (ISSN 1651– 8527)	3

Sammanfattning

Kentsk tärna är, som rödlistad art, en ansvarsart för Blekinge. Hot mot arten är störning under häckningsperioden, exploatering av häckningsbiotoper samt miljögifter. Den första häckningen av kentsk tärna i Sverige skedde på Måkläppen utanför Falsterbo 1911 men i Blekinge iaktogs inte arten förrän 1952. Populationen i Sverige var som störst omkring 1975 då det fanns ca 1 100 häckande par men har sedan minskat drastiskt och bestod 2004 av endast 136 häckande par. En liknande negativ trend som man sett i Sverige gäller även övriga Europa.

Sedan 1962 har personal från Utklippans och Torhamns fågelstationer inventerat arten för att lokalisera alla kolonier i Blekinge men det var först 1996 som övervakning av kentsk tärna blev en del av den regionala miljöövervakningen. Den regionala miljöövervakningen finansieras via Naturvårdsverket och administreras av Länsstyrelsen i Blekinge. Inventeringar längs Blekinges kust och skärgård utförs årligen av Karlskrona ornitologiska klubb inom ramen för ”Projekt kentsk tärna”. Syftet med projektet är att övervaka arten genom att inventera beståndet i Blekinge, dokumentera och beskriva boplatserna, fastställa häckningsframgång och samhäckning med andra arter samt försöka klargöra vilken typ av miljö som föredras.

Under de tio år som kentsk tärna övervakats i Blekinge har populationsutvecklingen visat en negativ trend. 1996 räknades totalt sett 150 häckande par och 221 ungar ringmärktes men 2006 räknades endast 50 par och antalet ungar som ringmärktes var 78 st. Totalt sett har kentsk tärna häckat på 23 olika öar i Blekinges skärgård mellan åren 1962 och 2006 men under perioden som arten övervakats i miljöövervakningens regi har den endast häckat på 3 öar: Stolp, Trollholmen och Norrören. Idag känner man bara till en ö, Norrören, där häckning sker.

Den kentska tärnans minskning i populationsstorlek följer skrattnåskoloniernas utveckling. I Blekinge beräknades beståndet av skrattnås vid slutet av 1970-talet till ca 8 000 häckande par, 1990 häckade 4000 par i länet (Nilsson och Lundgen 1993) men vid riksinventeringen 2002 noterades endast 1053 par skrattnåsar i länet vilket motsvarade ca 15 % av det antal skrattnåsar som fanns i Blekinge på 1970-talet (Lundgren 2002). Att skrattnåskolonierna minskat i antal är troligtvis en av orsakerna till att den kentska tärnan minskat. Andra orsaker kan vara predation från mink, räv, grävling och kråkor.

För att förbättra situationen för både skrattnås och kentsk tärna borde de öar som någon gång hyst kolonier med kentska tärnor inventeras för att undersöka om och hur miljön förändrats negativt och åtgärder vidtas för att få miljön gynnsam igen. Det vore även bra med ett ökat jakttryck på mink, räv, grävling och kråka i området runt öar med kolonier av kentska tärnor.

Inledning

Den regionala miljöövervakningen har som målsättning att dokumentera tillståndet i miljön med avseende på för länet relevanta miljöproblem. Det innebär en långsiktig övervakning av tillståndet i miljön genom att beskriva tillstånd, trender, effekter och processer i miljön. Länsstyrelsens arbete med miljöövervakningen innefattar samordning, programskrivning och publicering av ett länsprogram, genomförande, kvalitets-säkring, uppföljning och utvärdering samt datahantering. Länsstyrelsen har också ansvaret för uppföljningen av de regionala miljömålen. Miljöövervakningen är en del i detta arbete.

Målet med den regionala miljöövervakningen är att resultaten ska kunna användas till att:

- ✿ beskriva och värdera tillståndet i miljön i förhållande till uppsatta regionala och lokala miljömål,
- ✿ ge underlag för uppföljning av regionala och nationella miljömål,
- ✿ identifiera regionala hotbilder för att informera allmänhet och övriga intressenter,
- ✿ upptäcka trender,
- ✿ bedöma och prioritera åtgärder vid tillståndsprovningar och tillsyn inklusive åtgärder mot diffusa föroreningskällor,
- ✿ ge underlag till miljökonsekvensbeskrivningar,
- ✿ ge underlag till fysisk planering, översiktsplanering, vattenvårdsprogram och naturresurs-hushållning på regional och lokal nivå,
- ✿ ge underlag för åtgärder,
- ✿ följa upp om vidtagna åtgärder leder till avsedd förbättring i miljön.

Riksdagen har antagit mål för miljökvaliteten inom 16 områden. I november 2005 lades miljökvalitetsmålet "Ett rikt växt- och djurliv" till de 15 som man antagit redan i april 1999. Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologiskt hållbara på lång sikt. Ambitionen är att vi ska ha löst de stora miljöproblemen till nästa generation d v s till 2020-25, det så kallade generationsmålet. Länsstyrelserna har fått i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter anpassa, precisera och konkretisera 14 av de 15 nationella miljökvalitetsmålen till förhållandena i respektive län.

Miljökvalitetsmålen syftar till att:

- ✿ främja människors hälsa,
- ✿ värna den biologiska mångfalden och naturmiljön,
- ✿ ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena,
- ✿ bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga,
- ✿ trygga en god hushållning med naturresurserna.

För att nå ett ekologiskt hållbart samhälle i Sverige behövs uppföljning av olika slag. Det måste gå att avgöra om uppställda mål uppnåtts eller inte, annars förlorar målen sin funktion. Miljötilståndsuppföljningen i Sverige följer den s.k. DPSIR-modellen. Den

beskriver orsakskedjan från bakgrunden till ett problem (Drivkrafter; D), vad som orsakar problemet (Påverkan; P), tillståndet i miljön (Status; S) och vad konsekvenserna blir (Inverkan; I), till vilka åtgärder som görs för att minska eller lösa miljöproblemet (Respons; R). Miljöövervakningen omfattar främst tillstånd (S) men också i viss mån belastning (P) och miljöeffekter (I). Miljöövervakningen utgör en central del i miljömålsuppföljningen men det kommer även att behövas data från övriga delar av DPSIR-kedjan. Detta fås bl.a. genom att samla in och bearbeta statistik från olika verksamhetsområden.

Med utgångspunkt i miljömålskommitténs indikatorer för att följa upp de 16 miljökvalitetsmålen har Naturvårdsverket och andra miljömålsansvariga myndigheter arbetat med att utveckla lämpliga indikatorer. Tanken är att indikatorerna på ett enkelt sätt ska ge besked om målen uppnås och om ev trender. Det är länsstyrelsens uppgift att samordna uppföljningen av miljömålen på den regionala nivån. I ett länsgemensamt projekt har man utvecklat ett uppföljningssystem för de regionala miljömålen (RUS). Systemet bygger på en kärna av indikatorer som kan användas i hela landet men det ska också kunna hantera tillägg av indikatorer som det finns behov av i vissa län.

Det regionala uppföljningssystemet ska:

- ✿ ge underlag för att följa upp de nationella miljömålen på regional och lokal nivå,
- ✿ ge underlag för uppföljning av regionala miljömål och kunna leverera data till den nationella uppföljningen,
- ✿ ge underlag för utvärdering av miljöarbetet genom att visa i vilken riktning och i vilken takt situationen utvecklas i förhållande till miljömålen samt om vidtagna åtgärder ger resultat,
- ✿ göra informationen allmänt tillgänglig.

I Miljöövervakningsprogrammet för Blekinge län ingår 26 delprogram och de följer upp 13 av de 15 nationella miljökvalitetsmål som är aktuella för Blekinge. Artövervakning av kentsk tärna är ett delprogram under programområdet Kust och hav och följer upp de nationella miljökvalitetsmålen Hav i balans, Levande kust och skärgård, Ett rikt växt- och djurliv samt Giftfri miljö (Bilén 2004).

Bakgrund

Kentsk tärna är, som rödlistad art, en ansvarsart för Blekinge. Hot mot arten är störning under häckningsperioden, exploatering av häckningsbiotoper samt miljögifter. Exploatering av stora kuststräckor för industriändamål i Västeuropa, främst i Holland, har lett till att många för arten lämpliga miljöer gått förlorade. Dessutom kan minskad födotillgång (framförallt i kombination med långa födosöksavstånd) samt störning av människor under äggläggning och tidig ruvning leda till att häckningsplatser överges. Syrebrist i kustnära havsområden och massförekomst av trådalger kan därför tänkas påverka lokala bestånd negativt. Även införandet av ett fritt handredskapsfiske i Östersjön 1985 har medfört kraftiga störningar, inte bara för kentsk tärna utan även för flera andra strandhäckande arter som t ex småtärna, skärfläcka och grågås (Artdatabanken, SLU, 2006)

Populationshistorik

Den första häckningen av kentsk tärna i Sverige skedde på Måkläppen utanför Falsterbo 1911. Från början bestod kolonin av två häckande par men den växte successivt för att i början av 1940-talet bestå av ca 200 – 250 par. År 1945 försvann kolonin helt plötsligt och sedan dess har arten inte häckat regelbundet på Falsterbohalvön (Svensson m fl 1999). Däremot grundlades en ny koloni 1945 i nordöstra Skåne med 8 till 10 par på Ängsholmarna. Även denna koloni växte snabbt och under åren 1969 – 1976 häckade där 100 – 150 par (Lundgren och Möllersten 1981, Svensson m fl 1999). På Öland konstaterades en tillfällig häckning vid Södra udden 1934, 1939 slog arten sig ner vid Grankullaviken på öns norra del men under senare år har det inte förekommit något fast häckande bestånd av kentska tärnor på Öland. På Fårö, i Småland och i Halland har tillfälliga häckningar registrerats under 1930-1950-talen men på 1960-talet tog expansionen fart på nytt (Svensson m fl 1999). Höjdpunkten noterades omkring 1975 då det häckade cirka 1 100 par i Sverige. Sedan dess har populationen minskat kraftigt och under åren 1988-1994 noterades mellan ca 275 och 630 par i Sverige. Kentsk tärna häckar årligen i Skåne, Halland, Blekinge och Kalmar län (ArtDatabanken, SLU, 2000).

Tabell 1. Antal häckande par kentsk tärna i sydsverige 1994-2006 uppdelat länsvis. (Fågelåret 1994-2005)

	V. Götaland	Bohuslän	Halland	Skåne	Blekinge	Småland	Öland	Gotland
1994			70 - 75	0	200			
1995			100	0	102	12 till 14		ca 100
1996		4		2 till 3	150	23 -25	5	50 - 51
1997	1		250	50	110	26 - 40	0	6
1998		1	278	Enstaka par	175	1		43
1999		5	325	30 - 40	117			
2000	5		133	131	50	50		20
2001	1			87	50			30
2002			11	120	10		3	40
2003			75	100	30		0	168
2004	5			80	40	6		
2005			37		42	3		15
2006					50			

För att få en bättre bild av populationsutvecklingen i de sydlän med flest inventeringsrapporter (Halland, Skåne, Blekinge, Småland och Gotland), se bilaga 1.

I Blekinge gjordes den första kända observationen 1952. Under slutet av 50-talet kom rapporter om den kentska tärnans uppträdande längs den sydöstra kusten och på försommaren 1960 konstaterades den första häckningen i Blekinge – sex par häckade på L. och St. Tärningsör (Swahn, 1966). Sedan dess har den varit årligen förekommande i varierande antal. Personal från Torhamns och Utklippans fågelstationer har sedan 1962 försökt lokalisera alla kolonier av kentska tärnor i Blekinge. Under åren 1962 – 1999 genomfördes inventeringen och ringmärkningen av boungar av Lars Möllersten och sedan 2000 utförs den av Ivar Tägtström. Övervakning av kentsk tärna ingår sedan 1996 som en del av det regionala miljöövervakningsprogrammet i Blekinge. Inventeringar längs Blekinges kust och skärgård utförs årligen av Karlskrona Ornitologiska Klubb inom ramen för ”Projekt kentsk tärna”. Syftet med projektet är att övervaka arten genom

att inventera beståndet i Blekinge, dokumentera och beskriva boplatserna, fastställa häckningsframgång och samhäckning med andra arter samt försöka klargöra vilken typ av miljö som föredras.

Inventeringsområde

Häckningsbiotop

Den vanligaste häckningsmiljön är låga, sandiga öar och revlar med relativt lågvuxen och gles vegetation, ytterst sällan bland mer högvuxna växter än strandråg. (Svensson m fl 1999). I Blekinge däremot häckar arten på steniga, gräsbevuxna låga skär och öar. Redena som är en enkel grop med lite bomaterial längs kanterna ligger mycket tätt samlade, oftast på öarnas mest höglänta och torra delar, där man ibland kan hitta dem på flata klippvallar och tångvallar. Tärnkolonierna i Blekinge har alltid legat i skrattnåskolonier. Skrattnåskolonier etableras först, därefter slår sig tärnorna ner.

Inventeringsmetod

Blekinges kust och skärgård söks årligen genom med bil eller båt av Karlskrona ornitologiska klubb. Öarna avspanas med tubkikare och sedan en koloni lokaliserats besöks den i regel ett par gånger under början och mitten av juni. Den kentska tärnan lägger vanligtvis mellan 1-2 ägg men så många som 3 kan förekomma. Äggen läggs från början av maj till mitten av juni och ruvas i 21-29 dagar (Cramp m fl 1985). Äggen kläcks vanligtvis i slutet av maj men då äggkläckningen ofta är utdragen i tiden är det nödvändigt att göra ett par besök per koloni. Vid besöken uppskattas antalet häckande par, samhäckning med andra arter noteras och boungar räknas samt ringmärks. För att besöket i kolonin ska bli så kort som möjligt sköter ett par man ringmärkningen. Vid ringmärkningen räknas också antalet döda ungar. Eftersom kolonierna besöks först efter kläckningen och de större ungarna lämnar boet för att gömma sig i vegetationen går det inte att genomföra någon studie av kullstorleken och överlevnaden. Slutligen görs även en beskrivning av varje häckningsö och särskild vikt läggs vid vegetation, förekomst av träd och buskar samt eventuell betesdrift.

Kolonier i Blekinge

Under de 46 år som inventeringar har utförts i Blekinge har kolonier av Kentsk tärna hittats på 23 öar (se tabell 2). Längs Blekingekusten iaktas under häckningstid kentska tärnor som flyger med mat i näbben. Det är möjligt att dessa fåglar häckar utanför kolonierna i enstaka par. De öar som hyst tärnkolonier under perioden för projektet inom den regionala miljöövervakningen är Trollholmen, Stolp och Norrören.

- **Trollholmen** är en liten ö ca 100 m lång och 50 m bred som är bevuxen med högt gräs. Trollholmen saknar helt träd och buskar. Betas ej.
- **Stolp** är en låg, gräsbevuxen ö där det förekommer betesdrift. På ön finns inga träd eller buskar och vegetationen är genom betet mycket låg.

- **Norrören** är ca 250 m lång och 50 m bred. Den består av stenig mark och igenväxande betesmark. Det finns inga träd eller buskar på ön. Det förekommer ingen betesdrift där.

Figur 1. Karta över alla öar i Blekinge som haft kolonier av kentsk tärna. Svarta prickar visar de öar som hyst tärnkolonier under perioden för projektet inom den regionala miljöövervakningen: Trollholmen, Stolp och Norrören. De grå punkterna visar öar som någon gång under perioden 1960-2006 hyst kolonier av kentsk tärna.

Tabell 2. Förteckning över de 23 öar som hyst kolonier av kentsk tärna sedan inventeringarna började i Blekinge 1960 samt uppgift om antal häckande par per ö. Endast Trollholmen, Stolp och Norrören har haft kolonier under den period då projekt Kentsk tärna bedrivits inom ramen för regional miljöövervakning (Larsson 1995).

	Grönholmen	Stolp	St Tärningsör	Gräsö	Långskär	Korsaskär	St Bommaskär	Hammarören	Eneskär	Källeskär	Gråsholmen	Trollholmen	Torraskär	Kräkan	Musaskär	Smörpundholmarna	Kåsaaskär	Stångskär	Bertilsholmen	Norrören	Jeppören	Falkholmen	Vällholmen	
1960			6																					
1961																								
1962						10																		
1963						47																		
1964						56																		
1965																								
1966						26																		
1967			85																					
1968			100																					
1969							50																	
1970												5												
1971			125									20												
1972	25		100																					
1973	110		25																					
1974			100											50	1						5			
1975			100												125						5			
1976			70											50							10	20		
1977										50									50		10	20		
1978					50				50												10	20		
1979							100														20	40		
1980							150														30	50		
1981							100																	
1982							150																	50
1983								100																
1984								150																
1985	50							175																
1986	10							150																
1987	100			150																				
1988	100																							
1989	75																							
1990	200																	2						
1991													1											
1992	175																100							
1993	50																200							
1994																	100							
1995											100													
1996											150													
1997											110													
1998											175													
1999	40										75													
2000	55																							
2001	60																							
2002	2																							
2003																					30			
2004																					20			
2005																					40			
2006																					50			

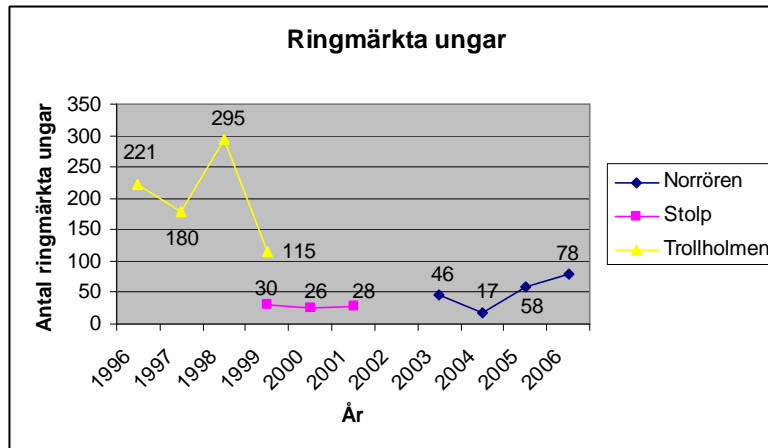
Häckningsframgång

På **Trollholmen** har kentsk tärna häckat under 5 år (1995-1999). Den första häckningen upptäcktes 1995 och då bestod kolonin av 100 par. När sedan Projekt kentsk tärna drog igång 1996 häckade 150 par i skydd av en skrattmåskoloni på ön och 121 boungar ringmärktes. 1997 var antalet häckande par 110 och 180 ungar ringmärktes. 1998 häckade 175 par och 295 ungar märktes. Ön besöktes ännu en gång för att kontrollera överlevnaden. Då konstaterades att ca 10% av ungarna dött troligen pga av tre dagars ihållande regn. Den senast genomförda häckningen skedde 1999 och då hade kolonin minskat till 75 häckande par och 115 ungar kunde ringmärkas.

På ön **Stolp** har häckning pågått till och från sedan 1972. Vid den första noterade häckningen bestod kolonin av 25 par för att öka till 110 par 1973. Därefter skedde ingen ny häckning förrän 1985. Det största antal par som häckat på ön är 200 och det skedde 1990 för att redan 3 år senare ha sjunkit till 50 häckande par. Under tiden för Projekt kentsk tärna har häckning genomförts på ön 1999-2002. Under åren 1999-2000 misslyckades häckningarna. 1999 häckade 40 par tärnor tillsammans med en liten skrattmåskoloni på ca 10 par. 30 boungar kunde ringmärkas. Vid ett senare besök samma år var tärnkolonin spårlöst försvunnen. Troligen hade den utsatts för predation. År 2000 gick 55 par till häckning och 26 ungar ringmärktes. Den 28 juni samma år var kolonin helt tom på vuxna fåglar, likaså ägg och ungar. Detsamma gällde för silver- och småtärna som häckade på ön men ca 30-40 par skrattmåsar häckade där och fick ut ungar det året. Inga spår efter predation av däggdjur påträffades så vad som var orsak till de misslyckade häckningarna är osäkert. En möjlig orsak till att de kentska tärnorna misslyckades med sin häckning kan ha varit dåligt väder i form av kyla och regn.

2001 uppskattades 55 till 60 par kentska tärnor häcka tillsammans med 30 till 40 par skrattmåsar. 28 ungar ringmärktes men mellan 30 och 35 döda ungar påträffades i kolonin. Såväl de levande som döda ungarna var 8 – 9 dagar gamla. Också skrattmåskolonin hade drabbats av ett stort antal döda ungar. Den 11 juni besöktes ön och bara enstaka vuxna fåglar sågs eller hördes i lufrummet. Av tärnkolonin syntes inte ett spår. En trolig orsak kan ha varit det kalla vädret under pingsthelgen med ihållande regn och 10 till 12 grader. Under flera nätter sjönk temperaturen till 4 – 5 grader. Det sista året man noterat häckning på ön är 2002 och då var det endast 2 par som häckade.

I dagsläget är det endast **Norrören** som har häckande kentska tärnor. Kolonin har en positiv trend och har ökat från 30 till 50 häckande par mellan åren 2003-2006. På Norrören konstaterades en koloni med kentska tärnor 2003 men troligen hade kolonin etablerats redan året innan. 2003 häckade 30 par tillsammans med en stor skrattmåskoloni på ca 1000 par. 46 boungar kunde ringmärkas. 2004 hade antalet häckande kentska tärnor på Norrören minskat till 20 par. 17 boungar kunde ringmärkas medan ett antal döda ungar påträffades. 2005 hade antalet häckande kentska tärnor ökat till ca 40 par 58 ungar ringmärktes och det förekom mycket få döda ungar i kolonin. 2006 häckade 50 par och 78 ungar ringmärktes. Endast fyra eller fem döda ungar noterades i kolonin.

Figur 2. Antal ringmärkta ungar av kentsk tärna på öarna Norrören, Stolp och Trollholmen under 1996-2006.

Beståndsutveckling i Europa – en negativ trend

Den europeiska häckpopulationen drabbades av en måttlig nergång mellan 1970 och 1990. I ett fåtal länder inträffade en nergång också under 1990-2000 men nyckelpopulationerna i Nederländerna, Ukraina och Ryssland har bara minskat obetydligt under samma period (Bird Life International 2006).

I enskilda länder i Nordvästeuropa har populationsutvecklingen sett ut på följande sätt: I Storbritannien minskade antalet kentska tärnor med 15,4 % mellan 1985-87 och 2000. (RSPB 2004).

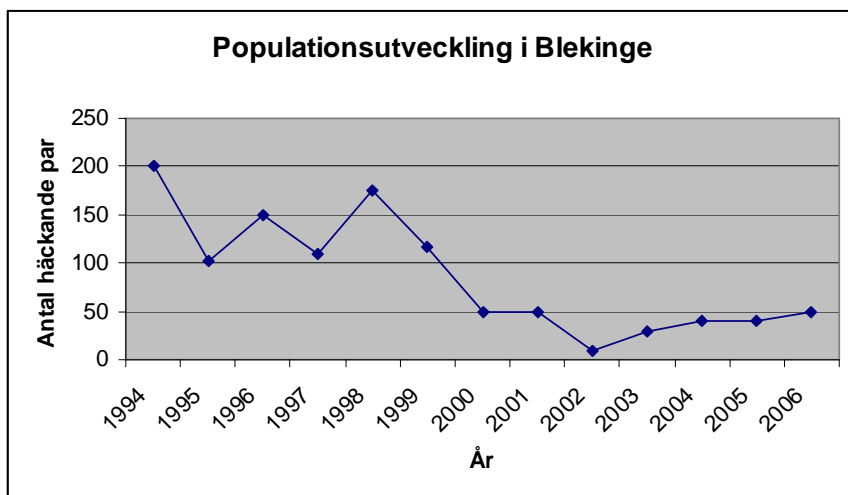
I Nederländerna har populationen varierat mycket kraftigt. Sedan tärnan fredats år 1908 expanderade beståndet från 30 000 till 40 000 häckande par under 1930- och 1940-talen. Under andra världskriget halverades beståndet till mindre än 15 000 par och under 1960-talet föll antalet häckande par kraftigt till följd av utsläpp av miljögifter. 1965 återstod bara 900 häckande par. Sedan utsläppen stoppats ökade antalet häckande par till över 14 000 år 2001. Vad som verkar begränsa populationens storlek är tillgången och kvaliteten på föda. (Netherlands Environmental Assessment Agency 2006).

Varför populationen inte återhämtat sig ännu är en öppen fråga. Den roll som det intensiva fisket i Nordsjön spelar är inte klarlagd. Övergödning kan påverka arten antingen negativt genom minskad sikt eller positivt genom ökad tillgång på mat. En annan faktor av okänd styrka är fångsten av tärnor längs den Västafrikanska kusten. Det begränsade antalet lämpliga häckningskolonier kan minska antalet eftersom stora kolonier ligger så utspridda. (Breeding Birds in the Wadden Sea in 1996).

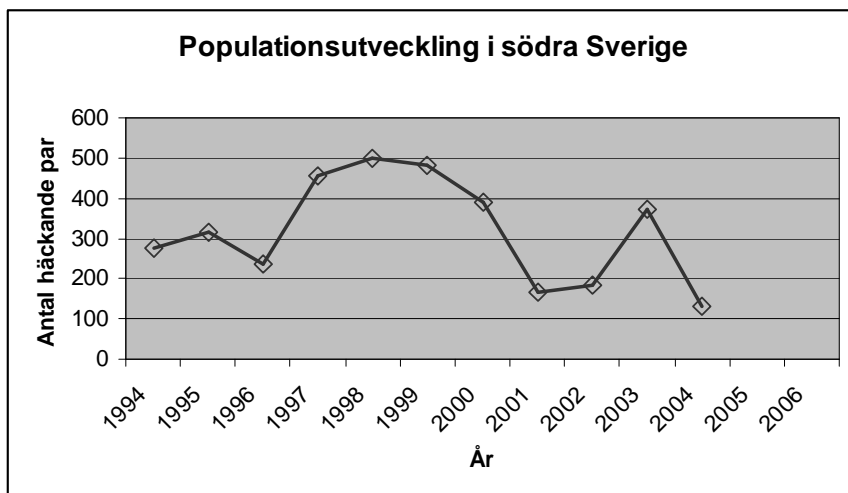
I Tyskland har den kentska tärnan minskat med mer än 10 % i Schleswig-Holstein och mellan 1 - 5 % i Mecklenburg-Vorpommern mellan åren 1985 och 2002 (Helsinki Commission 2003). Antalet kentska tärnor i Danmarks största koloni på Hirsholmene har halverats mellan åren 1988 till mitten av 1990-talet. Denna förändring är tillräcklig för att stå för minskningen av det danska beståndet, från 5 700 till 4 500 par, som har inträffat under de senaste 20 åren. (National Environmental Research Institute, 2006).

Populationen i Blekinge växte till ganska snabbt under 1960-talet för att nå sin topp under 1970- och 1980-talen. Från att på 1960-talet ha kolonier på 3 öar ökade antalet

öar med häckande kolonier till 16 under 1970- 1980-talet. (Se tabell 2) Efter 1992 och 1993 då antalet häckande tärnor var som högst (275 respektive 250 par) har emellertid populationen minskat kraftigt. Populationen i hela södra Sverige har samma utveckling. Under perioden 1994-2004 häckade som mest 500 par för att 2004 vara nere i 131. Se figur 3 och 4.

Figur 3. Populationsutveckling av kentsk tärna i Blekinge mellan åren 1994-2006. Som mest var det 200 häckande par (1994) för att sedan minska drastiskt efter 1998. Sedan 2002 visar dock utvecklingen en positiv trend.

Figur 4. Populationsutvecklingen av kentsk tärna i södra Sverige mellan åren 1994-2004.

Orsaker till tillbakagången

Populationsminskningen hos kentsk tärna kan vara resultatet av predation från mink, räv, grävling och kråkor. En annan betydande orsak är troligen den tillbakagång som skrattnåsen haft i Sverige sedan 1960-talet. Som tidigare nämnts häckar den kentska tärnan i skydd av skrattnåskolonier. Skrattnåsen hade förmodligen sin största utbred-

ning och populationsstorlek under 1960-talet och den inledande delen av 1970-talet. År 1970 beräknades det svenska beståndet till 270 000 par, fem år senare hade det minskat till uppskattningsvis 200 000 par. Minskningen fortsatte och i mitten av 1980-talet beräknades det samlade beståndet uppgå till endast 135 000 par (Svensson m fl 1999).

I Blekinge beräknades beståndet av skrattnåsar vid slutet av 1970-talet till ca 8 000 par men 1990 häckade endast 4000 par i länet (Nilsson och Lundgen 1993) Vid riksinventeringen 2002 noterades 1053 par skrattnåsar i länet fördelade på nio kolonier. 2002 återstod endast omkring 15 % av det antal skrattnåsar som fanns i Blekinge på 1970-talet. Fem av skrattnåskolonierna år 2002 låg i Sölvesborgs kommun och störst av dessa var Norrören med 846 par. Ronneby kommun hyste en koloni och Karlskrona tre. (Lundgren 2002). Utvecklingen illustreras väl från öarna i Sölvesborgs kommun: 1979 3190 par, 1991 1620 par och 2002 985 par. Blekinge utgör därmed en av de regioner i Sverige där skrattnåsarbeståndets minskning har fortsatt (SOF 2004) Man kan alltså säga att utvecklingen för skrattnåsen och den kentska tärnan är parallell.

Ringmärkning och flyttning

I Blekinge har 8 081 kentska tärnor ringmärkts sedan 1962 och 179 av dessa har återfunnits (Se tabell 3)

Tabell 3: Återfynd av ringmärkta kentska tärnor under åren 1962-2006. * = 2 återfångster där man inte vet under vilken månad de är gjorda. Sverige har flest återfynd och de sker oftast i juli månad.

	jan	feb	mars	april	maj	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec	Summa
Estland					1	2		1					4
Litauen								1					1
Polen							3	2	2		1		8
Sverige					1	4	23	6	4	1			39
Danmark					13	5		3	3	1			25
Tyskland					19	1	1						21
Holland				1	7		1		1		1		11
Belgien				2									2
Frankrike			1	2	1				3	2			9
Spanien				1				1	2	1			5
Portugal				1					1	1			3
Algeriet	1												1
Mauritanien											1		1
Senegal	4	3	5			1			1	1	2	2	21*
Gambia	1									1			2
Guinea Bissau			2										2
Guinea				1						1			2
Liberia	1					1		1					3
Sierra Leone		1										1	2
Elfenbenskusten	1				1						1		3
Ghana	2	1	1	1		1				1	2	2	11
Kongo										1			1
Sydafrika				1								1	2
	10	5	9	10	43	15	28	15	17	11	8	6	179

Att så stora mängder av återfynd görs i Sverige under juli månad beror på den fångst av tärnor som genomförs nattetid vid Ottenby och Falsterbo fågelstationer.

Flyttningsriktningen under den ringmärkta tärnungens första höst är sydvästlig. Återfynden under juli – oktober har skett längs kusten i södra Sverige, Danmark, Västeuropa och Västafrika. Flytten påbörjas i augusti och i genomsnitt är fåglarna i Frankrike i september och når Västafrika i oktober (Fransson m fl). Under perioden november – februari har fynden främst rapporterats från tropiska Afrika. Ett par Blekingemärkta fåglar återfanns så långt söderut som Kapprovinsen i Sydafrika vilket innebär att de förflyttat sig mer än 10 000 km. Relativt få återfynd rapporteras under vårmånaderna mars och april men de som görs sker längs kusterna och de flesta i Västafrika. Under häckningstid (maj-juli) har ett mindre antal fynd rapporterats från södra Europa och Afrika. En blekingemärkt fågel återfanns under sitt 10:e levnadsår i Ghana i juni (Larsson 1995)

Den kentska tärnan börjar häcka vid tre eller fyra års ålder (Cramp 1985). Av de Blekingemärkta fåglarna som återfunnits i Afrika var ca 80 procent yngre än två och ett halvt år. Det är bara i Afrika som fåglar i sitt andra levnadsår påträffats. Däremot finns fynd av fåglar i sitt tredje levnadsår både i Europa och i Afrika. Detta stöder uppfattningen att ungfåglar och fåglar som inte är könsmogna dröjer sig kvar längs Afrikas kuster.

Ett antal tärnor födda i Blekinge har konstaterats häcka på annat håll än längs den blekingska kusten. Från Estland rapporteras att två häckat och två andra påträffats i en koloni. De sistnämnda vet man inte om de häckade eller inte. På Rügen i Tyskland har inte mindre än tolv kentska tärnor med blekingskt ursprung konstaterats häcka. I Sverige har tre tärnor återfunnits häckande i kolonin på Kristiansskär utanför Åhus, i Danmark har tre tärnor bevisligen häckat medan åtta har rapporterats från kolonier och från Holland rapporteras tre fynd från den stora kolonin Griend – dock utan att man kunnat fastställa om de häckat eller inte.

Överlevnad

Omkring 1 av 50 ringmärkta kentska tärnor rapporteras som återfynd. Majoriteten av återfynden gäller fåglar märkta som ungar. Fördelningen på levnadsår antyder att drygt 56 % överlever första levnadsåret, därefter ligger den årliga överlevnaden på omkring 80 % (Fransson m fl).

Den äldsta svenskmärkta tärnan märktes på Hammarören utanför Torhamnns udde i juni 1981 och kontrollerades i juli 2005 vid Ottenby efter 24 år och 40 dagar.

Den äldsta kända kentska tärnan i Europa märktes i Storbritannien och blev nästan 31 år (Fransson m fl)

Åtgärder för att förbättra situationen

De öar som någon gång hyst kolonier med kentska tärnor kan nu vara i sådant skick att de inte är attraktiva för vare sig skrattnås eller kentsk tärna. Därför borde det genomföras en granskning av alla öarna för att undersöka om miljön förändrats negativt genom exempelvis igenväxning, etablering av träd eller buskar som kan utnyttjas av predatorer som kråkor eller om betningen upphört. Om så är fallet bör eventuella träd och buskar

röjas och betning återinföras. Det vore även önskvärt med ett ökat jakttryck på mink, räva, grävling och kråka i området runt öar med kolonier av kentska tärnor.

Litteratur

Artdatabanken 2006. Faktablad: *Sterna sandvicensis* – kentsk tärna. Förf Martin Tjernberg, 1989, rev Martin Tjernberg 1996, Nils Waldemarsson 2002, Mikael Svensson och Martin Tjernberg 2006.

Bilén, A-K. 2004. Miljöövervakningsprogram för Blekinge 2003-2006. Rapport 2004:3 Länsstyrelsen i Blekinge län.

BirdLife International. 2006. Species Factsheet: *Sterna Sandvicensis*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 6/10/2006

Cramp, S. m fl 1985. Birds of the Western Palearctic, volym 4.

Fransson, T. m fl. Svensk ringmärkningsatlas, volym 2. In print.

Helsinki Commission, Nature Conservation and Coastal Zone Management Group, Fifth Meeting, Vaasa, Finland 5-9 May 2003, Helcom Habitat 5/2003.

Larsson, R. 1995. Kentska tärnor i Blekinge. SOF. Fågelåret 1994.

Lundgren, U. 2002. Skrattmåsen i Blekinge 2002. Fåglar i Blekinge 4/2002, s 121 – 125.

Lundgren, U och Möllersten, L. 1981. Kentska tärnan (*Sterna sandvicensis*) i Blekinge samt något om dess flyttning och utbredning. Blekinges natur, årsbok 1981.

National Environmental Research Institute, Ministry of the Environment, Denmark. Conservation status of bird species in Denmark covered by the EU Wild Bird Directive, NERI Technical Report, No. 570, 2006.

Netherlands Environmental Assessment Agency. The Sandwich tern and organochlorine compounds – Environmental Data Compendium. Downloaded from <http://www.mnp.nl/mnc/i-en-1103.html>

Nilsson, T. & Lundgren, U. 1993. Blekinges Fåglar.

Rasmussen, L.M., D. M. Fleet, B. Hälterlein, B. J. Koks, P. Potel & P. Südbeck 2000. Breeding Birds in the Wadden Sea in 1996. Wadden Sea Ecosystem No. 10 – 2000.

RSBP. 2004. The status of UK seabird populations: results from Seabird 2000. Downloaded from <http://www.rsbp.org.uk/science/survey/2004/seabird2000.asp>

SOF. Fågelåret 1994-2005

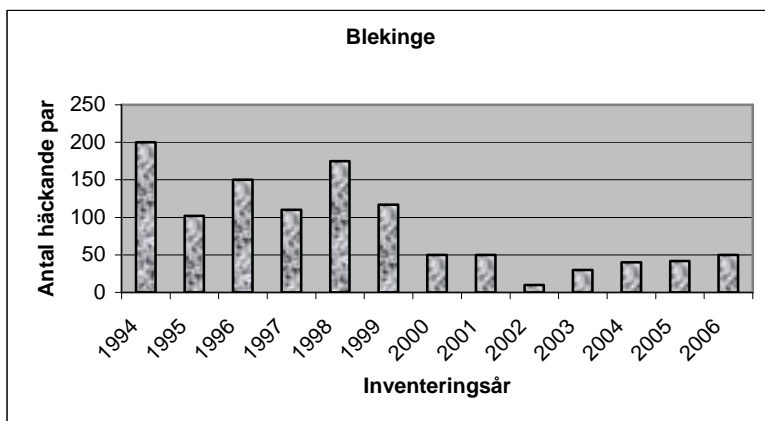
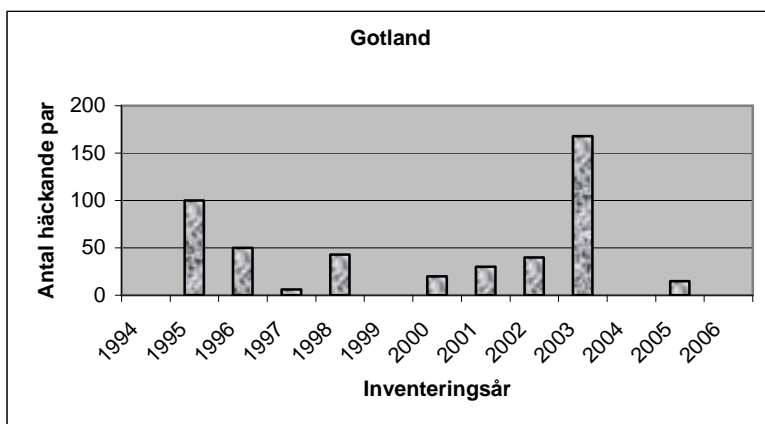
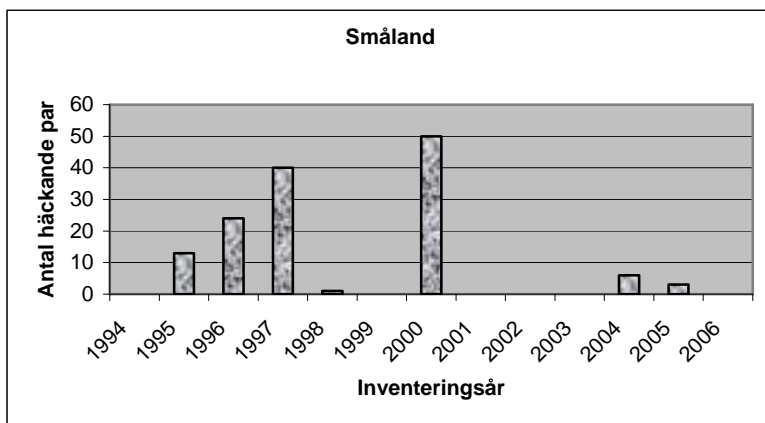
Svensson, S., Svensson, M., Tjernberg, M. 1999. Svensk fågelatlas.

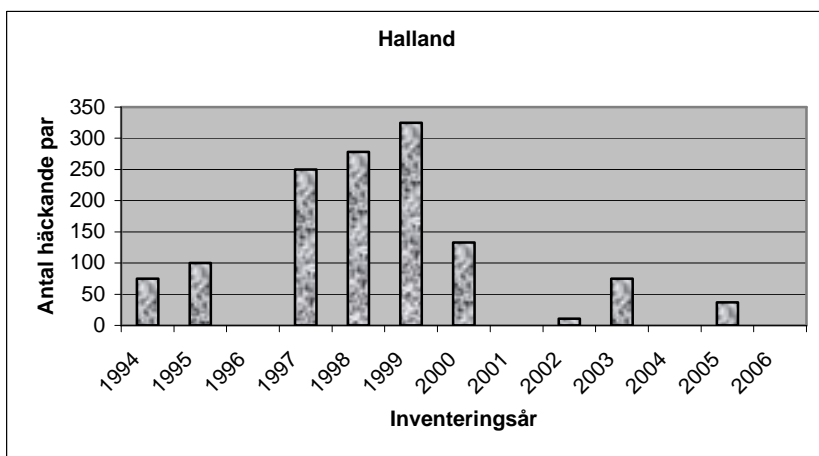
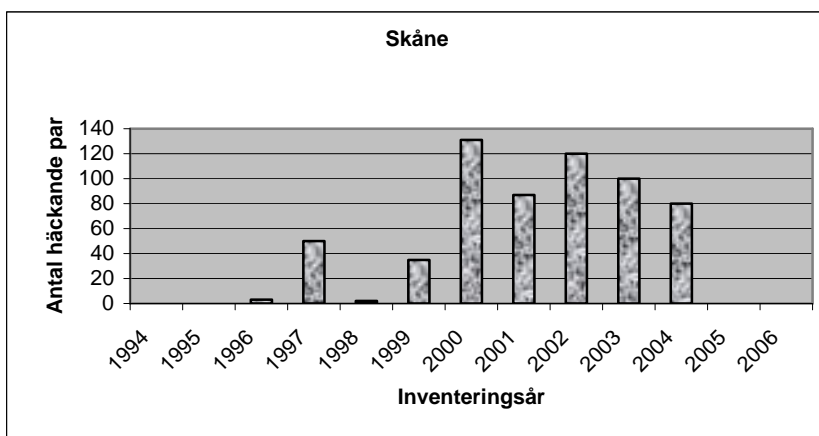
Swahn, B.-E. 1966. Kentska tärnan (*Sterna sandvicensis*) som häckfågel i Blekinge .
Vår Fågelvärld 25:59 – 60.

Bilaga 1

Diagrammen visar populationsutvecklingen i de sydlän där flest inventeringar av kentsk tärna gjorts: Småland, Gotland, Blekinge, Skåne och Halland.

Tidigare rapporter i serien (ISSN 1651– 8527)

- 2003:1 Blekinges skogar – Biologisk mångfald samt urval och skötsel av skogsreservat
- 2003:2 Strömstare i Blekinge
- 2003:3 Säkerhetsfrågor i kulturhistorisk bebyggelse. Rapport från ett seminarium på Kockums AB, Karlskronavarvet
- 2003:4 Inventering av glacialrelikta kräftdjur i Blekinge 2003
- 2003:5 Blekinges betesmarker – Skötsel och restaurering
- 2003:6 Fåglar och fågeldöd i Blekinges skärgård 2003
- 2003:7 Rapport 2002 inom alkohol- och tobaksområdet Blekinge län
- 2004:1 Träskyddsbehandlat virke
- 2004:2 Biotopkartering i Årydsån 2001
- 2004:3 Miljöövervakningsprogram för Blekinge 2003-2006
- 2004:4 Grönfläckig padda – Åtgärdsprogram för Blekinge
- 2004:5 Stinkpadda – Åtgärdsprogram för Blekinge
- 2004:6 "Rätten till ett eget liv"
Hedersrelaterat hot och våld
- 2004:7 Rapport 2003 inom alkohol- och tobaksområdet i Blekinge län
- 2004:8 LVU-vård som inte blev av
BARN MELLAN TVÅNG OCH FRIVILLIGHET I BLEKINGE LÄN UNDER 2001 OCH 2002
- 2004:9 Övervakning av Sjöhjortron (*Nostoc zetterstedtii*) i Blekinge, 1997-2004
- 2004:10 Ejder i Blekinge- 21 års inventeringar av ejderpopulation på Utklippan
- 2004:11 Ohävdarter i betesmarker Fakta och råd
- 2004:12 Barnperspektivet inom Länsstyrelsen
- 2005:1 Den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador – Genomslaget i Blekinge län
- 2005:2 Olofström industrisamhälle och integrationsort
- 2005:3 Kontroll av återförsäljare av ogräsbekämpningsmedel. Tillsynsprojekt tillsammans med länets kommuner
- 2005:4 Inventering av sandödlor i Blekinge län 2004
- 2005:5 Handbok i hedersproblematiken
- 2005:6 Bottenfauna i Blekinge län 2004
- 2005:7 Vindkraft del 1
- 2005:8 Årsrapport på alkohol och tobaksområdet
- 2005:9 Socialtjänst insatser för våldsutsatta kvinnor och deras barn
- 2005:10 Barnperspektivet inom ekonomiskt bistånd
- 2005:11 Observationer av vedinsekter i Karlskrona och eftersök av stora ekbocken i Blekinge sommaren 2005 – av Gunnar Isacson
- 2005:12 Identifiering av verksamheter enligt naturvårdsverkets branschlista 2004-04-01
- 2005:13 Slutrapport Kronokvarnen Lyckeby
- 2006:1 Individuell plan enligt LSS Blekinge län 2005
- 2006:2 Gaddsteklar från Listerlandet – inventering av några terrängartade lokaler 2005
- 2006:3 Bottenfauna i Blekinge län 2005

- 2006:4 Sammanställning av kommunala behandlingsverksamheter för missbrukare i Blekinge län 2006
- 2006:5 Bostadsmarknad, enkät
- 2006:6 Familjerådgivning i Blekinge 2006
- 2006:7 Etanol från sockerbeter – Förstudie om möjligheterna till storskalig produktion i Blekinge
- 2006:8 Ej verkställda beslut och domar avseende insatser till äldre funktionshindrade i Blekinge län 2006
- 2006:9 Ekologisk produktion. Goda exempel i Blekinge.
- 2006:10 Är ditt område förorenat?
- 2006:11 Kartläggning av kommunal tillsyn alkohol och tobaksområdena 2005/06 i Blekinge län.
- 2006:12 Alkohol- och tobaksområdet 2005
- 2006:13 Strategi för formellt skydd av skog i Blekinge

Länsstyrelsen Blekinge län
371 86 Karlskrona
Tel: 0455-870 00.
E-post: lanstyrelsen@k.lst.se
www.k.lst.se

Rapporter Länsstyrelsen Blekinge län ISSN 1651–8527